

ÇERKEZKÖY
TİCARET VE SANAYİ ODASI

ROMANYA

ÜLKE RAPORU

Hazırlayan

İlknur İNAL ER

Uluslararası İlişkiler Uzmanı

2019

İÇİNDEKİLER	SAYFA NO:
İçindekiler.....	2
Tablolar.....	3
1. GENEL BİLGİLER	4
1.1. Coğrafi Konum.....	4
1.2. Siyasi ve İdari Yapı.....	4
1.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı.....	5
2. GENEL EKONOMİK DURUM	6
2.1. Ekonomik Yapı.....	6
2.2. Ekonomi Politikaları.....	7
2.3. Tarım.....	7
2.4. Sanayi.....	8
2.5. Hizmetler.....	8
2.5.1. Bankacılık.....	8
2.5.2. Turizm.....	9
3. DIŞ TİCARET	9
3.1. Romanya'nın Dış Ticareti.....	9
3.2. Romanya'nın İthalatında Başlıca Ürünler.....	10
3.3. Romanya'nın İhracatında Başlıca Ürünler.....	11
4. BAŞLICA ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET	12
4.1. Başlıca Ülkeler İtibarı İle İthalat.....	12
4.2. Başlıca Ülkeler İtibarı İle İhracat.....	12
4.3. Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticaret Politikası.....	13
4.4. Tarifeler ve Diğer Vergiler.....	13
5. EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER	14
5.1. Yatırımlar, Yabancı Sermaye ve Mevzuatı.....	14
5.2. Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler).....	14
5.3. Ülkede İş Kurma Mevzuatı.....	16
6. TÜRKİYE İLE TİCARET	18
6.1. Türkiye – Romanya'nın Dış Ticaret Göstergeleri.....	18
6.2. Türkiye'nin Romanya'ya İhracatında Başlıca Ürünler.....	18
6.3. Türkiye'nin Romanya'dan İthalatında Başlıca Ürünler.....	19
6.4. Çerkezköy'den Romanya'ya İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler.....	19
6.5. İkili Anlaşma ve Protokoller.....	20
6.6. İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar.....	20
6.6.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları.....	20
6.6.2. Dağıtım ve Satış Kanalları.....	21
6.6.3. Pasaport ve Vize İşlemleri.....	21
6.6.4. Ticaret Yapısı ve Tercihleri.....	22
6.6.5. Pazarda Etkin Olmanın Koşulları.....	23

Tablolar

Tablo No:	Konu	Sayfa No
Tablo 1	Temel Ekonomik Göstergeler	6
Tablo 2	Romanya'nın Dış Ticareti	9
Tablo 3	Romanya'nın İhracatında Başlıca Ürünler	10
Tablo 4	Romanya'nın İthalatında Başlıca Ürünler	11
Tablo 5	Romanya'nın Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracatı	12
Tablo 6	Romanya'nın Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalatı	12
Tablo 7	Doğrudan Yabancı Yatırım ve İstatistikleri	14
Tablo 8	Türkiye – Romanya Dış Ticaret Göstergeleri	18
Tablo 9	Türkiye'nin Romanya'ya İhracatında Başlıca Ürünler	18
Tablo 10	Türkiye'nin Romanya'dan İthalatında Başlıca Ürünler	19
Tablo 11	Çerkezköy'den Romanya'ya İhraç Edilebilecek Ürünler	19
Tablo 12	İkili Anlaşma ve Protokoller	20

1.GENEL BİLGİLER

Ülkenin Adı: Romanya

Başkent: Bükreş

Nüfus: 19,5 milyon (2018)

Yüzölçümü: 238.391 km²

Devlet Başkanı: Klaus Lohannis

Başbakan: Viorica Dancila

Dışişleri Bakanı: Teodor Melescanu

GSYİH: 211,8 milyar \$ (IMF 2018)

Para Birimi: Lei / 1 Dolar: 4,33 Rumen Lei (Ekim 2019)

Konuşulan Diller: Romence. Ayrıca yaygın olarak İngilizce, Fransızca, İtalyanca ve Almanca

Etnik Yapı: Romen %88,9; Macar %6,5; Roman %3,3; Ukraynalı %0,3; Alman %0,2; Türk-Tatar %0,2; Rus %0,1; diğer %0,5.

Önemli Siyasi Partiler: Sosyal Demokrat Parti (PSD), Ulusal Liberal Parti (PNL), Demokratik Liberal Parti (PDL), Romanya Macarları Demokratik Birliği (UDMR).

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar: BM, AB, NATO, AGİT, AK, KEİ, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Yatırım ve İmar Bankası (EBRD), Uluslararası Frankofoni Örgütü.

1.1 Coğrafi Konum

Asya, Avrupa ve Ortadoğu'nun kavşak noktasında, Tuna Nehri ve Karadeniz yakınlarında yer alan Romanya, coğrafi yerleşim açısından oldukça stratejik bir konuma sahiptir. Büyük bir ekonomik potansiyeli elinde bulunduran ülke, gelişmiş sanayii ve tarım alanlarının yanı sıra zengin doğal kaynakları açısından da oldukça şanslıdır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

19,5 milyonluk nüfusu ve 238.391 kilometrekarelik yüzölçümü ile Avrupa'nın güney doğusunda yer alan Romanya, Bulgaristan (608 km), Macaristan (443 km), Moldova (450 km), Sırbistan (476 km) ve Ukrayna (531 km) ile sınıra sahiptir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Başkenti Bükreş olan ülkenin diğer önemli şehirleri Köstence, Yaş, Timisoara, Cluj-Napoca, Galati, Braşov ve Craiova'dır.

1.2. Siyasi ve İdari Yapı

İlk kez 1859 yılında Wallachia ve Moldavia Prenslüklerinin birleşmesi ile doğan Romen ulus devleti, 400 yıl kadar Osmanlı egemenliğinde kalmış ve 1878 yılında resmi bağımsızlığını ilan ederek üç yıl sonra da bir krallık haline gelmiştir. Ancak söz konusu krallık, Romen nüfusun sadece bir kısmını

kapsamış, 3 milyon kişi Macaristan yönetimindeki Transilvanya’da, 2 milyon kişi Rusya kontrolündeki Bessarabia’da ve küçük gruplar da Bulgaristan’a ait bulunan Dobruca bölgesinde kalmışlardır. Krallığın, Romanyalıların tamamını bir yönetim altında toplama hedefi, ancak I. Dünya Savaşı’nın ardından 1918 yılında Transilvanya, Bessarabia, Bukovina ve güney Dobruca bölgelerinin Romanya ile birleşmesi ile gerçekleştirilmiştir. Böylelikle ülke bir anda iki misli büyümüş, ancak bu yeni bölgelerin ekonomik gelişmesi, ya da tam anlamıyla entegre olması sağlanamamıştır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

II. Dünya Savaşı sonrası ülke, diğer Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri gibi Sovyet egemenliği altına girerek komünist rejimi benimsemiştir. 1945 yılında Sovyetler Birliği destekli Romanya Komünist Partisi (RCP) yönetimi ele geçirmiş, 1947 yılı sonunda da Kral Michael tahttan çekilerek ülke Romanya Halk Cumhuriyeti adını almıştır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

1950’li yıllarda Moskova ile bağları zayıflasa da Gheorghe Gheorghiu-Dej yönetimindeki RCP, Stalinist ekonomi politikalarının tamamını uygulamıştır. 1965 yılında yönetimi devralan Nikolae Çavuşesku (Ceausescu) devlet konseyi başkanı olmuş, ülkenin adı Romanya Sosyalist Cumhuriyeti olarak değişmiştir. Gizli polis teşkilatının da desteğiyle Çavuşesku olağanüstü bir kişisel güç kazanmış, özellikle 1980’li yılların sonlarına doğru ülke yönetiminin bütün kilit noktalarına Çavuşesku’nun aile üyeleri ve arkadaşları yerleştirilmiştir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Doğu Avrupa ülkelerinde komünist rejimlerin sarsıldığı 1989 yılı sonlarında, ülkenin Timoşoara kentinde rejime karşı ilk tepkiler başlamış, bastırılan gösterilerin Bükreş’e sığması ile birlikte olaylar hızla gelişmiş, 25 Aralık 1989’da Nikolae Çavuşesku ile eşi idam edilmiştir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Tüm ülkeye yayılan ayaklanmalar sonucu, Ulusal Kurtuluş Cephesi (National Salvation Front) sosyalist rejime son vermiş, 1990 yılında da serbest seçimler yapılarak ülkede çok partili demokratik sisteme geçilmiştir. Romanya, halen çok partili parlamenter sistem ve Senato ile Millet Meclisinden oluşan iki meclis ile yönetilen demokratik bir Cumhuriyettir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

1.3. Nüfus ve İş Gücü Yapısı

1990 yılından beri gerek dışarıya göç, gerekse artan ölüm ve azalan doğum oranları nedeniyle, Romanya’nın nüfusu sürekli azalma kaydetmiştir. 1990 yılında 23,21 milyon kişi olan ülke nüfusu, 2018 yılında 19,5 milyon kişiye kadar düşmüştür. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Ülkenin nüfus azalışında doğal sebeplerin yanı sıra göç de önemli bir faktörü oluşturmaktadır. Nüfusun azalmış olmasına, yurtdışına çalışmaya gidenlerin önemli ölçüde sebep olduğu tahmin edilmektedir. Diğer taraftan Uluslararası Göç Örgütü, yurtdışında çalışmakta olan Romen sayısını 2 milyon kişi olarak belirtmektedir ki bu rakam da yetişkin nüfusun yaklaşık %10’luk kısmına karşılık gelmektedir. 1990’lı yıllarda başlayan dış göçün başlangıçtaki hedef ülkeleri Yugoslavya ve Polonya gibi Doğu Avrupa ülkeleriyken bugün Almanya, İtalya, İspanya gibi Batı Avrupa ülkeleri ve İsrail en fazla tercih edilen yabancı ülkeler haline gelmiştir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Romanya halkının yaklaşık %96’sı okur-yazardır. Nüfusun ortalama yaşı 39,7 olan Romanya, Batı Avrupa ülkelerine göre daha genç bir nüfusa sahiptir. Bununla beraber, azalan doğum oranı, bu durumun değişeceğine ve gelecek 10 yılın sonuna doğru, ülkedeki yaşlı nüfusun çalışma yaşındaki nüfusa bağımlılık oranının yükseleceğine işaret etmektedir. Ülkede 14 yaş altı nüfusta azalma gözlenirken, 65 yaş üstü nüfus ise artmaktadır. Bu durumun, emeklilik, sosyal sigorta ve sağlık sistemi üzerinde bir baskı oluşturması beklenmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Komünist sistemin yıkılmasının ardından, ülkenin işgücü yapısı ve büyüklüğü de önemli ölçüde değişiklik göstermiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda kayıt dışı ekonominin büyümesi ile işgücü ile ilgili güncel ve doğru bilgi temin etmek ve bu bilgileri yorumlamak zorlaşmıştır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

İşsizler, emekliler, kırsal kesimde çalışan ücretliler, düşük ücretli işlerde çalışıp büyük kentlerde yaşayan büyük aileler ile Moldova sınırındaki bölgelerde ve daha az gelişmiş olan kuzeydoğu bölgelerinde yaşayan kesimler, ülkede yoksulluktan en fazla zarar gören nüfusu oluşturmaktadır. Önümüzdeki dönemde diğer AB ülkelerine yönelik göçün tahmin edilememesi işgücü ile ilgili olarak belirsizlik yaratmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

2.GENEL EKONOMİK DURUM

2.1 Ekonomik Yapı

Tablo 1: Temel Ekonomik Göstergeler

	2017a	2018a	2019b	2020b	2021b	2022b	2023b
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar \$)	211,41	239,85	244,16	263,13	281,73	300,88	320,61
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar-%)	6,99	4,13	3,1	3	3	3	3
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar-\$)	10.762	12.285	12.507	13.479	14.433	15.415	16.427
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	1,34	4,63	3,28	2,95	2,77	2,55	2,55
Nüfus (Milyon)	19,64	19,52	19,52	19,52	19,52	19,52	19,52
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-6,74	-11,13	-12,74	-12,75	-12,47	-12,31	-12,03

Kaynak: IMF, Nisan 2019, a Gerçekleşen, b Tahmin

II. Dünya Savaşı'ndan ağır yaralarla çıkan Romanya, ekonomisini kaldırmak için büyük bir mücadele dönemine girmiştir. Aralık 1989 Devrimi'nden sonra serbest piyasa sistemine adapte olmaya başlayan Romanya, iktisadi gelişme amacıyla dış ticarete önem vermiştir. Ayrıca, yine bu amaçla pek çok reformlar yapılmıştır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Kısa sürede hisselerinin çoğu devlet kontrolü altında bulunan bütün kuruluşların hızlı ve şeffaf bir biçimde özelleştirilmesi ve vatandaşların hayat standardının yükseltilmesi yönünde politikalar uygulamaya konulmuştur. Bu reformlar özellikle, IMF, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi uluslararası oluşumlar tarafından desteklenmiştir. Bu önemli gelişmelerle beraber 1 Ocak 2007 itibarıyla ülkenin Avrupa Birliği tam üyesi olması, Romanya'yı Avrupa'nın cazip ülkelerinden biri haline getirmiştir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Ülkede kayıt dışı ekonomimin büyük olması, vergi sistemine düşük oranda katkı sağlayabilen kırsal nüfusun yüksek olması, vergilerin düzenli olarak toplanamaması gibi sorunlardan dolayı vergi gelirleri yeterli düzeye ulaşamamaktadır. Bu nedenle eğitim, sağlık, refah, altyapı ve güvenlik harcamaları yeterli düzeyde gerçekleştirilememektedir. Romanya Doğu Avrupa ülkeleri arasında en düşük kişi başı gelire, çevre standartları açısından en düşük seviyeye, en yüksek ödenmemiş vergi borçlarına ve en

düşük eğitim harcamasına sahiptir. Ülkenin Euro Bölgesi ile kurmuş olduğu sıkı ticari ve mali bağlar, ekonomisini bu bölgedeki gelişmelere karşı riskli hale getirmektedir.

Romanya'nın AB fonlarından faydalanma miktarının önümüzdeki dönemde diğer yıllara göre daha fazla olması beklenmektedir. Bu durumun da ülke ekonomisinde olumlu bir etki yaratacağı tahmin edilmektedir. 2014- 20 yılları için Romanya'nın kullanabileceği fon miktarı 22 milyar € düzeyindedir. Ayrıca tarım sektörü için fon miktarı ise 17,5 milyar €'dur. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

2.2. Ekonomi Politikaları

2018 yılında %4,7 olan tüketici fiyatlarındaki yıllık ortalama enflasyon oranının 2019 yılında %3,1 olacağı tahmin edilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

2017 yılında sabit fiyatlara göre %7 oranında büyüyen GSYH'nin, 2018 yılında %5,1 oranında büyüme ve 2019 yılında ise %3,5 oranında artarak 265,3 milyar \$ olması beklenmektedir. (Kaynak: IMF)

Romanya ihracatının %70'inden fazlasını AB'ne gerçekleştirmektedir. Banka varlıklarının yaklaşık %82'si AB ülkelerinde yerleşik bankalara aittir. AB'nde yaşanan kriz Rumen ekonomisini etkilemeye devam etmekte, yabancı firmaların Romanya'da yatırım gerçekleştirme konusunda çekimser kalmaktadırlar. Ülkenin 2017-2020 döneminde ise ortalama büyüme oranının %3,4 civarında olması öngörülmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

2.3. Tarım

Romanya, tarım ve hayvancılık alanında gelecek vadeden Avrupa ülkelerinden biri olarak gösteriliyor. En çok üretilen ürünler arasında; arpa, ay çekirdeği, mısır ve şeker pancarı bulunuyor.

Romanya'da tarım arazileri milyonlarca parsel bölünmüş olduğundan yoğunlaştırılmış tarımın yapılması mümkün olmuyor. 360 bin ayrı tarlanın bulunduğu Romanya, bu sayı bakımından da AB şampiyonu. Ancak tarla başına getiri bakımından 3303 Euro ile son sırada yer alıyor. Yani Romanya'da tarım hâlâ geçimlik ya da yarı-geçimlik olarak yapılmakta, küçük çiftlikler üretim zincirine dikey ya da yatay olarak entegre edilememekte. Tüm bu sebeplerle Romanya, tarım sektöründeki bu mütevazı performansı ile diğer AB ülkeleriyle şu an rekabet edebilir seviyede değil. 250 dönümün üzerindeki tarlalar, Romanya'daki tarım alanlarının çok küçük bir kısmını oluşturuyor. Bunlara rağmen, ticari amaçlı tarımsal faaliyetlerde verimliliğe yatırım yapılması söz konusu. (Kaynak: Miller Magazine Resmi Web Sitesi, Romanya: Avrupa'nın Potansiyel Tahıl Ambarı)

Romanya, tahıl ve yağlı tohum üreticisi ve önde gelen ihracatçısı olarak AB ülkeleri arasındaki konumunu giderek güçlendiriyor. 2017'de, kış tahılı ekimi ve gelişimi dönemindeki elverişli hava şartları sayesinde üretim %12 arttı. Mısırdaki %40'lık üretim artışının da etkisiyle tahıl ihracatı %11 oranında artış gösterdi. (Kaynak: <http://rekolteDunyasi.com>)

Avrupa Birliği, çiftlikler dahil olmak üzere kırsal işletmelere; tarım makine ve ekipmanları ile imalat tesisleri ve diğer harcamalar için Romanya'ya her yıl milyonlarca Euro'luk hibe yapıyor. 2014-2020 dönemi için Romanya'da tarım ve kırsal kalkınma için aktarılması öngörülen yapısal fonların miktarı 24 milyar Euro. Ayrıca, Köstence limanı, tarım ürünlerinin ihraç edilmesi için başlıca liman ve buradaki depolama kapasitesi sürekli olarak geliştiriliyor. (Kaynak: <http://rekolteDunyasi.com>)

ABD Tarım Bakanlığı'nın (USDA) rakamlarına göre Romanya'nın buğday ihracatı 2017/18 döneminin ilk dokuz ayında yüzde 20 oranında azalarak 6 milyon tondan 4,8 milyon tona geriledi. Geçtiğimiz

yıllarda, buğdayın yüzde 80'inin Avrupa Birliği dışına sevk eden Romanya, bu yıl ise yüzde 30'dan fazlasını AB ülkelerine sattı. İhracatın 2,5 katına çıktığı İspanya'ya 1 milyon ton buğday satıldı. (Kaynak: <http://rekoltedunyasi.com>)

Yine, ABD Tarım Bakanlığı'nın (USDA) raporuna göre Romanya'nın tahıl ekim alanı 5,2 milyon ile 5,4 milyon hektar arasında değişiyor. Bu alanların yüzde 85'ine buğday ve mısır ekiliyor. Ülkede tahıl üretiminin 2018/19 döneminde, bir önceki döneme göre yüzde 8 azalacağı tahmin ediliyor. USDA, ihracatın ise yüzde 11 azalmasını öngörüyor. (Kaynak: <http://rekoltedunyasi.com>)

2.4. Sanayi

Sanayi ve imalat sektörü metalürji, ağır sanayi ve kimya sanayiindeki tesislerin eskimesi ve teknolojik açıdan demode olması yüzünden sıkıntıya düşmüştür. Komünizm döneminde imalat sanayi tesislerini bir araya toplama uygulaması devrim sonrası dönemde ülkeyi yaşlı ve hantal sanayi tesisleriyle baş başa bırakmıştır. Verimsiz fabrikaların kapatılması ve diğerlerinin modernleştirme çalışmaları ilk başlarda sektörü zayıflatmış, fakat bu önlemler 2000-2004 yılları arasında endüstrideki %25 artışla meyvesini vermiştir. Ülkeye giren yabancı yatırımları artırması, geniş ölçüde modernleştirmeyi mümkün kılmıştır. Başlıca sanayi ürünleri tekstil, ayakkabı, lastik, çimento, ham çelik, hane halkı tüketim maddeleri, binek arabaları, traktörler, şarap ve biradan oluşmuştur. (Kaynak: Uludağ İhracatçılar Birliği, Romanya Ülke Raporu, 2018)

En hızlı gelişen sanayi kolları otomobil üretimi ve eczacılık ürünleri üretimi olmuş ve her ikisi de doğrudan yabancı yatırımlarla önemli ölçüde desteklenmiştir. Son yıllarda ayakkabı ve tekstil gibi bazı ihraç ürünleri gelişmiş ülkelerle rekabetten zarar görmüştür. (Kaynak: Uludağ İhracatçılar Birliği, Romanya Ülke Raporu, 2018)

2.5. Hizmetler

2.5.1. Bankacılık

Romanya'da irili ufaklı 40 banka bulunmaktadır. Bankalar tarafından icra edilen başlıca faaliyetler;

- Mevduat ve diğer geri ödenebilir fonları kabul etmek,
- Tüketici kredileri, ticari işlemleri finansmanı, ipotekli kredi vs den oluşan kredi vermek,
- Finansal leasing,
- Para tranfer işlemi,
- Kredi kartı, seyahat çeki vb ödeme vasıtaları oluşturmak ve yönetmek,
- Garantiler vermek ve taahhütleri yerine getirmek,
- Finansal konularda katılımcı, aracı ve danışmanlık yapmak,
- Diğer işlemler.

Romanya'da bankalar minimum 370 milyar Lei (9,57 millions Euro) başlangıç sermayesi ile kurulabilmektedirler, Yerli para (Lei)cinsinden mevduatın %18 'ini yabancı para cisinden mevduatın %30'unu reserve etmek zorundadırlar.Bankalar bir müşteriye fonlarının en fazla %25'ini verebilmekte, fonlarının en fazla 8 katı kadar borçlanabilmektedirler. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Romanya ekonomisinin büyüklüğü ile orantılı olmayan çok sayıda bankanın piyasada bulunduğu, bunun piyasada pay kapmak arzusundan kaynaklandığı, büyük bankaların finansal güçleri karşısında küçük bankaların rekabet etmelerinin ve varlıklarını sürdürmelerinin zor olduğu, yakın gelecekte küçük bankalarının büyükler tarafından satın alınmasının kaçınılmaz olacağı, özellikle büyük bankaların fonlarını kullandırmak istemeleri ve piyasa payını artırmak istemeleri nedeniyle kredi faizlerinin düşük ve yatırım yapmak için uygun olduğu sektörün uzmanları tarafından ifade edilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Romanya’da kaynağı belgelenemeyen paranın bankacılık sistemine sokulması mümkün değildir. 10000 Euro ve üzeri bir meblağın hesaba yatırılması, çekilmesi, havale edilmesi vs. için paranın kaynağının veya kullanma amacının belgelenmesi (döviz bozdurma belgesi, gibi) istenmektedirler. (10000 Euro’nun üzerindeki işlemler Merkez Bankasına bildirilmektedir.) (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

2.5.2. Turizm

Romanya’nın 2018’de turistik yapılarında 5,2 milyonun üzerinde kişi kaydedildi. Bu rakam yıllık %4,1 artış göstermektedir.

Yabancı turistler arasında gelenlerin çoğu Almanya (144,700), İsrail (120,200) ve İtalya'dan (112,500) gelmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Aynı dönemde turizm yapılarında kaydedilen gecelik konaklama oranı, yüzde 76,8 Romen turistlerle birlikte yüzde 2,5 artışla 10,3 milyon olarak gerçekleşti. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Romanya’nın en çok ziyaret edilen şehirleri Bükreş, Braşov, Sibiu, Cluj, Napoca, Timişoara, LAşi ve Constanta’dır. Doğal turistik yerler arasında ise Tuna, Karpat Dağları ve Karadeniz kıyısı bulunmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

3. DIŞ TİCARET

3.1. Romanya’nın Dış Ticareti (milyon dolar)

Tablo 2: Romanya’nın Dış Ticareti

	2016	2017	2018
İHRACAT	63.510	70.711	79.673
İTHALAT	74.544	85.337	97.893
DENGE	-11.034	-14.626	-18.220
HACİM	138.054	156.048	177.566

Kaynak: Trademap

3.2. Romanya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 3: Romanya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2016	2017	2018	Oran	Değişim
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	5.922.426	7.366.223	7.625.211	9,6	3,5
8703	Otomobiller	3.175.821	3.392.842	5.498.451	6,9	62,1
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	4.142.218	4.327.983	4.644.420	5,8	7,3
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.798.182	2.078.205	2.688.417	3,4	29,4
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	1.846.919	1.807.610	2.319.711	2,9	28,3
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	1.585.407	1.610.667	1.816.678	2,3	12,8
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.437.672	1.518.382	1.698.737	2,1	11,9
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	1.178.622	1.129.025	1.251.839	1,6	10,9
1001	Buğday ve mahlut	1.265.113	1.122.750	1.225.938	1,5	9,2
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	1.042.912	1.036.480	1.145.876	1,4	10,6
1005	Mısır	770.693	825.048	1.027.009	1,3	24,5
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb.)	771.268	898.618	1.012.134	1,3	12,6
8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)	579.951	729.684	905.685	1,1	24,1
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	724.633	792.850	847.938	1,1	6,9
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	525.781	712.939	845.329	1,1	18,6
Toplam		63.510.246	70.710.996	79.672.860	100	12,7

Kaynak: Trademap

3.3. Romanya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 4: Romanya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2016	2017	2018	Oran	Değişim
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	2.996.299	3.323.054	4.590.856	4,7	38,2
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	2.556.730	2.737.628	2.989.964	3,1	9,2
8703	Otomobiller	1.876.746	2.222.315	2.627.762	2,7	18,2
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	1.662.281	1.943.278	2.242.642	2,3	15,4
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	1.677.581	1.758.427	2.048.372	2,1	16,5
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.019.398	1.444.367	1.776.773	1,8	23
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb.)	1.202.142	1.338.348	1.466.802	1,5	9,6
8542	Elektronik entegre devreler	1.013.243	1.199.686	1.465.999	1,5	22,2
3926	Plastikten diğer eşya	870.126	979.472	1.110.273	1,1	13,4
7326	Demir veya çelikten eşya	659.085	751.189	883.684	0,9	17,6
8701	Traktörler	726.986	614.243	843.627	0,9	37,3
8538	Esas itibariyle 85.35, 85.36 veya 85.37 pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam ve parçalar	616.711	702.229	798.996	0,8	13,8
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	653.256	701.233	786.655	0,8	12,2
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	527.196	483.995	706.544	0,7	46
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	557.106	618.292	663.865	0,7	7,4
Toplam		74.543.891	85.337.424	97.893.267	100	14,7

Kaynak: Trademap

4. BAŞLICA ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET

4.1. Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracat (milyon dolar)

Tablo 5: Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracat

ÜLKELER	2016	2017	2018	ORAN	DEĞİŞİM
Almanya	13.630.502	16.198.850	18.379.284	23,1	13,5
İtalya	7.281.457	7.858.195	9.083.462	11,4	15,6
Fransa	4.582.206	4.786.848	5.680.124	7,1	18,7
Macaristan	3.298.014	3.318.601	3.904.760	4,9	17,7
İngiltere	2.751.567	2.883.993	3.387.482	4,3	17,5
Bulgaristan	2.027.291	2.336.124	2.565.070	3,2	9,8
Polonya	1.836.060	2.213.881	2.538.253	3,2	14,7
İspanya	1.905.036	2.111.265	2.477.922	3,1	17,4
Çekya	1.675.152	2.031.583	2.365.340	3	16,4
Türkiye	1.968.367	2.328.979	2.282.019	2,9	- 2
Hollanda	1.606.956	1.812.913	2.074.492	2,6	14,4
Avusturya	1.513.589	1.650.066	1.828.716	2,3	10,8
Slovakya	1.110.599	1.213.462	1.499.707	1,9	23,6
ABD	991.494	1.174.432	1.477.460	1,9	25,8
Belçika	1.216.253	1.404.513	1.426.514	1,8	1,6
Almanya	13.630.502	16.198.850	18.379.284	23,1	13,5
İtalya	7.281.457	7.858.195	9.083.462	11,4	15,6
Fransa	4.582.206	4.786.848	5.680.124	7,1	18,7
Macaristan	3.298.014	3.318.601	3.904.760	4,9	17,7
İngiltere	2.751.567	2.883.993	3.387.482	4,3	17,5
Bulgaristan	2.027.291	2.336.124	2.565.070	3,2	9,8

Kaynak: Trademap

4.2. Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalat (milyon dolar)

Tablo 6: Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalat

ÜLKELER	2015	2016	2017	DEĞİŞİM	ORAN
Almanya	15.270.507	17.014.364	19.903.386	20,3	17
İtalya	7.568.128	8.471.410	9.112.440	9,3	7,6
Macaristan	5.596.193	6.411.796	6.726.304	6,9	4,9
Polonya	3.822.205	4.638.241	5.442.597	5,6	17,3
Çin	3.794.094	4.262.390	5.187.269	5,3	21,7
Fransa	4.125.374	4.516.384	4.981.642	5,1	10,3
Türkiye	2.791.894	3.357.062	4.204.246	4,3	25,2
Hollanda	3.025.682	3.385.375	3.801.203	3,9	12,3
Rusya	2.191.999	2.802.008	3.698.586	3,8	32
Avusturya	2.649.848	2.831.601	3.207.680	3,3	13,3
Çekya	2.112.341	2.451.701	2.862.047	2,9	16,7
Bulgaristan	2.313.888	2.413.336	2.712.462	2,8	12,4
İspanya	2.032.406	2.297.655	2.606.481	2,7	13,4
Belçika	1.739.770	1.989.572	2.320.307	2,4	16,6
Slovakya	1.746.122	2.014.974	2.243.325	2,3	11,3

Kaynak: Trademap

4.3. Romanya'nın Dış Ticaret Politikası

1989'dan bu yana Romanya, Batı ile ilişkilerini geliştirmeye yönelmiş, bu amaçla serbest piyasa ekonomisinin gereklerinin yerine getirilmesi ve buna uygun mevzuat değişikliklerin yapılması çabaları, ülkenin dış ticaret politikasına da yansımıştır. Ülke, GATT ve Dünya Ticaret Örgütü'nün kurucu üyelerindedir. 1993 yılında, Romanya, Avrupa Konseyi'nin de tam üyesi olmuştur. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Bununla beraber, Romanya'nın dış ticaret rejiminde çok sık değişiklikler yapılmış, kota ve tarife düzeyleri sıkça değiştirilmiştir. Ayrıca dış ticaret politikasında zaman zaman birbiriyle çelişen amaçlar gözetilmiş, ithalat kısıtlamaları ve ihracata zarar verecek politikalar eş zamanlı olarak kullanılmıştır.

1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla Avrupa Birliği'ne tam üye olan ülke, üyelik kapsamında Avrupa Birliği Müktesebatı ile beraber Ortak Ticaret Politikasına tamamen uyum sağlamıştır. Romanya, Türkiye ve AB dışındaki üçüncü ülkelere sanayi mamulü ithalatında AB'nin Ortak Gümrük Tarifesi (OGT), tarım ürünlerinde ise ilgili ülkelere taviz verilen ürünler dışında yine Dünya Ticaret Örgütü taahhütlerini uygulamaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Romanya'ya mal ihracat ve ithalatında genelde özel bir ruhsata gereksinim duyulmamaktadır. Sadece uluslararası anlaşmalara göre; ateşli silahlarla patlayıcı maddeler, bitki, hayvan ve insan sağlığına zarar verebilecek belirli malların ithalatı kısıtlama ve yasaklamalara tabidir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Bu ürünlerin ithalatında kontrol amaçlı verilen ithal lisanslarının verildiği kuruluşlar aşağıda sıralanmıştır:

- Atık maddeler için Sağlık Bakanlığı ile Tarım ve Köy Kalkınma Bakanlığı
- Kamu sağlığı ve çevre için tehlikeli maddeler için Sağlık Bakanlığı ile Tarım ve Köy Kalkınma Bakanlığı
- Silahlar ve patlayıcı maddeler için İçişleri ve İdari Reform Bakanlığı
- Radyoaktif ve nükleer ürünler için Nükleer Faaliyetlerin Kontrolü Milli Komisyonu
- İlaç yapımında kötü amaçlı kullanıma elverişli bazı kimyasal maddeler için İçişleri ve İdari Reform Bakanlığı. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

4.4. Tarifeler ve Diğer Vergiler

01.01.2007 tarihinde Romanya'nın AB'ye üye olduğu tarihten itibaren Romanya'nın ülkemize uygulamakta olduğu gümrük vergileri bakımından AB mevzuatı (1/95 ve 1/98 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararları, AKÇT Anlaşması) geçerli olmuştur. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Bu kapsamda Romanya Türkiye'den ithal edilen sanayi ürünlerine sıfır gümrük uygularken işlenmiş tarım ürünlerinin sanayi paylarını sınırlamış, temel tarım ürünlerinde ise 1/98 sayılı OKK ile taviz verilenler dışında yine DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü) taahhütlerini uygulamaya devam etmiştir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Herhangi bir ürüne, herhangi bir ülke için uygulanan vergi oranları ve tavizler AB'nin

"http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/en/tarhome.htm" adresli tarifelere ilişkin web sitesinden öğrenilebilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Romanya'da Katma Değer Vergisi oranı %20'dir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Bazı ürün ve hizmetler için indirimli KDV oranları %9 ve %5 olarak uygulanmaktadır. Bu hizmet ve ürünler müze, kale, anıt, arkeolojik eserler, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, fuar ve sergilere girişte ödenen ücretler, kitap, gazete ve dergiler, ortopedik ürünler, ilaçlar ve konaklamadır. Sigorta şirketleri, bankalar ve finansal hizmetler KDV'den muaftır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

5. EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER

Romanya, 7 milyar dolara yaklaşan yatırım sermayesiyle bölgedeki Türk yatırımları için bir üs haline gelmiştir. Romanya'da kayıtlı Türk firması sayısı 15 binden fazla olup, bunun 5 bine yakını aktif olarak faaliyet göstermektedir. Romanya'da ayrıca çok sayıda şubesi bulunan iki Türk bankası (Credit Europe ve Garanti Bankası) faaliyet göstermektedir. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

2018 yılında ülkemizi 641.484 Romen turist ziyaret etmiştir.

5.1. Yatırımlar, Yabancı Sermaye ve Mevzuatı

Romanya'da 2018 yılında gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım miktarı 6,9 milyar dolar olmuştur. 2016-2018 döneminde toplam doğrudan yabancı yatırım miktarı 18 milyar dolar olan Romanya, 2018 yılında 102 milyar dolarlık toplam yabancı sermaye stoğu ile dünyada 49. sıradadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Tablo 7: Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri

Veriler	2014a	2015a	2016a	2017a	2018a	2019b
Ülkeye giren DYY	3,9	4,3	6,3	6	6,9	7,2
Ülkeye giren DYY (% GSYİH)	1,9	2,4	3,3	2,8	2,9	3
Ülkeye giren DYY (Gayrisafi sabit sermaye yatırımlarındaki payı, %)	8	9,8	14,5	12,6	13,5	13,8
Ülkeden çıkan DYY	-0,3	-1	-1,3	-0,4	-1	-1,2
Net DYY	3,6	3,3	5	5,6	5,9	6
DYY stoğu	76	73,3	79,2	98,1	102,2	109,4
Kişi başına DYY stoğu (\$)	3.793	3.677	4.001	4.993	5.240	5.650
DYY stoğu (% GSYİH)	38,1	41,2	42	46,4	42,7	46,2
Ülkeye giren DYY açısından dünyadaki payı (%)	0,2	0,14	0,25	0,35	0,44	0,34
DYY stoğu açısından dünyadaki payı (%)	0,31	0,28	0,28	0,33	0,32	0,32

Kaynak: EIU, a EIU Gerçekleşen, b EIU Tahmin

5.2. Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Romanya'nın serbest bölgeleri, AB'nin Doğu sınırındaki stratejik bir konumdadır, Avrupa ve Doğu'daki tüketici pazarlarına hızlı bir şekilde erişme avantajını sunmaktadırlar. Yüksek müşteri hizmetleri standartlarından ve kara, deniz veya hava iletişim yollarına kolay erişimden yararlanırlar.

Serbest ticaret bölgeleri, bir eyaletin veya AB Topluluğunun gümrük bölgesi içindeki özel alanlardır. Bu alanlara yerleştirilen ürünler ithalat vergileri, KDV ve diğer ithalat ücretlerinden muaftır.

Serbest bölgeler, uluslararası borsaları teşvik etmek ve yüksek teknolojilere yabancı yatırımları çekmek, know-how, yerel ekonomi kaynaklarının kullanımını artırmak amacıyla oluşturulmuştur. (Kaynak: <http://investromania.gov.ro/web/free-zones/>)

Romanya'da 5 tane Serbest Ticaret Bölgesi bulunmaktadır. Bunlar:

Curtici Arad Serbest Ticaret Bölgesi, Batı Romanya'da bulunan tek serbest bölgedir ve 90 hektarlık bir alanı kapsayan iki platformdan oluşur. İlk platform Curtici kenti yakınında, Macaristan'a giden demiryolu hattı ile 792C Curtici - Dorobanti arasındaki ilçe yolu arasında yer alıyor. İkinci platform Arad'ın batı kesiminde yer almaktadır. Arad Uluslararası Havalimanı pistinin bitişiğindedir.

Serbest Ticaret Bölgesi, otomotiv, tekstil, plastik ve nakliye sektörlerinde uluslararası şirketleri işletmektedir. Lojistik alanlarının yanı sıra, amacı gümrüksüz mal ticareti olan Romen ticaret şirketleridir. (Kaynak: <http://investromania.gov.ro/web/free-zones/>)

Daha fazla bilgi için: <http://www.zla.ro/tr>

E-posta: secretariat@zla.ro

Braila Serbest Bölge İdaresi, Tuna'nın son limanı Braila, Karadeniz ve dünyanın deniz yolları ile bağlantıyı sağlıyor. 113 hektarlık bir yüzeye sahip olan Braila serbest bölgesi, 4 çevreye bölünerek ulusal karayoluna, demiryoluna veya Tuna nehrine kolay erişim sağlar.

Alan için uygun endüstriler: gıda endüstrisi, ahşap, tekstil, inşaat malzemeleri, metalik şekerlemelerin terbiye edilmesi ve montajı, yakıt ve petrol ürünlerinin depolanması, otomotiv, ticaret, bankalar, lojistik vb. (Kaynak: <http://investromania.gov.ro/web/free-zones/>)

Daha fazla bilgi için: <https://www.zonaliberabraila.ro/>

E-posta: office@zonaliberabraila.ro

Galati Serbest Ticaret Bölgesi, Tuna'nın sol tarafında, şehrin doğu kesiminde, 80 mil hızla konumlandırılarak kara ve deniz iletişim yollarına hızlı erişim sağlar.

Bu Serbest Bölge, ticaret ve sanayi gelişimi için uygun bir çözümdür. Tuna kıyılarında, Karadeniz'e yakın konumda ve Ren - Ana - Tuna Kanalı ile Kuzey Denizi'ne bağlantısı, Doğu ve Avrupa arasında önemli bir geçiş noktası haline getirerek, yatırımcılara gerçek anlamda fayda sağlayacak milyonlarca müşteriye tedarik edebilecek konumdadır. (Kaynak: <http://investromania.gov.ro/web/free-zones/>)

Daha fazla bilgi için: <http://www.zlgalati.ro/en/>

E-posta: office@zlgalati.ro

Giurgiu Serbest Bölgesi, uluslararası ticaret akışları, endüstriyel faaliyetler geliştirmek ve işlenmiş ürünlerin ihracatını teşvik etmek isteyen yabancı yatırımcıları çekmeyi hedeflemektedir.

Giurgiu Serbest Bölgesi, 160 hektarlık bir alanı kaplamaktadır.

Üretim birimlerinin kuruluşundan bu yana faaliyet gösterdiği için bu ticaret bölgesi endüstriyel bir profile sahiptir. Bunu takiben, Giurgiu Serbest Bölgesi, yatırım sermayesini bu tip faaliyetlere yoğunlaştırmayı hedeflemektedir; bununla birlikte, asgari iyileştirme gerektiren hali hazırda üretim tesislerinin mevcut olduğunu ve diğer taraftan, Giurgiu kentinin çok çeşitli alanlarda eğitilmiş yetenekli bir işgücüne sahiptir. (Kaynak: <http://investromania.gov.ro/web/free-zones/>)

Daha fazla bilgi için: <http://zlg.ro/en/>

E-posta: zlg@zlg.ro

Sulina Serbest Bölge İdaresi, Tuna nehrinin orta kolunda, Karadeniz'e dökülmeden hemen önce bulunan Sulina Serbest Bölge İdaresi imalat ve hizmet için uygundur. Burada kuran şirketler, 49 yıla kadar bir süre için arsa veya inşaat kiralayabilir ve bunları en az bir ay ve en fazla 5 yıl süreyle kiralayabilirler. (Kaynak: <http://investromania.gov.ro/web/free-zones/>)

Daha fazla bilgi için: <https://www.azlsulina.ro/>

E-posta: office@azlsulina.ro

5.3. Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Romanya'da ticari faaliyette bulunmak için şirket kurulması zorunludur. Şirket kurmak için, şirket merkezinin bulunduğu bölgenin Ticaret Sicil Kurumuna başvurulur.

Şirketin kuruluş belgesinde aşağıdaki bilgiler yer alır;

- Ortakların adı ve soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri (özel kişiler için), ortakların ismi, adresi ve uyruğu (tüzel kişiler için);
- Şirketin türü, ismi ve adresi (kira sözleşmesi veya tapu belgesi), varsa amblemi;
- Faaliyet alanı;
- Sermayesi (her ortağın hisse payları açıklanarak);
- İdarecilerin isimleri;
- Ortakların kar ve zarar payları;
- Şubelerin adresleri veya açılacak olan şubelerin kuruluş şartları;
- Şirketin çalışma süresi;
- Şirketin feshedilme şekli.

Şirketin tüzel kişilik olarak yabancı şirket tarafından kurulmak istenmesi halinde aranan diğer belgeler şunlardır.

- Şirketin kurulacağı bölgedeki Ticaret Siciline hitaben yazılmış müracaat dilekçesi
- Ana şirketin Tüzüğü'nün onaylanmış tercümesi
- Aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde alınmış Yönetim Kurulu Kararı :
  - kurulacak şirketin adresi
  - faaliyet alanı
- Ana şirketin kuruluşuna ilişkin tüm belgelerin onaylanmış tercümeleri,
- Şubeye ait kira kontratı ve adresi,
- Her türlü hukuki sorumluluğu yüklendiğine dair temsilci tarafından verilecek belge,
- Her türlü vergilerin ödendiğine dair makbuz.

Sahtekarlık, yalan beyanda bulunma, rüşvet verme/alma suçlarıyla, 31/1990 sayılı Kanun'da belirtilen diğer suçları işleyenler kurucu olamazlar.

Limited şirketlerin minimum sermayesi 2.000.000 Ley-ROL (200 RON) olup, ortakların payı 100.000 Ley'in (10 RON) altında olmamak kaydıyla ortak sayısı 50'yi geçemez. (Not: 1 Temmuz 2005 tarihinden itibaren yeni Ley (RON) kullanılmaya başlanmıştır.)

En az 5 ortakla kurulan Anonim şirketlerin sermayesi minimum 25.000.000 Lei (2500 RON) olacaktır.

Anonim şirketlerde, sermayenin % 30'u kuruluş tarihinde, kalan kısmı ise 12 ay içinde yatırılır.

Aynı sermayenin getirilmesindeki gecikme nedeniyle ortaya çıkabilecek zarardan ilgili ortak sorumlu tutulur.

Nakdi sermayenin yatırılmasında geciken ortak, sermayenin yatırılması gereken tarih itibarıyla faiz ödemek zorundadır.

Kuruluş belgelerinde başka bir şekilde açıklama bulunmadığı durumlarda, kar dağıtım sermayeye katkı oranında her ortağa ödenir. Kar dağıtım sadece fiili karlardan ödenir. Sermayenin azalması halinde önce sermaye artırılır, sonra kar paylarının dağıtım yapılır.

Diğer hususlar;

- Bir özel veya tüzel kişi, bir Limited şirkette birden fazla ortak olamaz
- Bir Limited şirket tek kişiden oluşan diğer bir limited şirket ile ortak olamaz.
- Nakit sermayenin yatırılması zorunludur.
- Aynı sermaye olarak getirilen katkılar her çeşit şirket için geçerlidir,

Şirketin tescili için, şirket kuruluş belgelerinin tasdik tarihinden itibaren 15 gün içinde, aşağıda belirtilen diğer belgelerle birlikte ilgili Sicil Memurluğuna başvurulması gerekmektedir.

- a. Şirketin kuruluş belgesi,
- b. Kuruluş belgelerinde açıklanan miktar ve şartlarda sermayenin yatırıldığına dair belge,
- c. Aynı sermayeye ait mülkiyet sahipliği belgeleri,
- d. Şirket idareci ve denetçilerinin işbu kanunun Ticari Şirketler Hakkındaki 31/1990 sayılı Kanun şartlarına uyacaklarına dair beyannameleri (noterden),
- e. Türkiye'den alınan ve noter tasdikli Adli Sicil Belgesinin tercümesi veya noterde verilecek beyanname,
- f. Pasaport

Şirketin faaliyet alanı ile ilgili makamlardan alınması gereken tüm onay ve ruhsatların Ticaret Sicili tarafından incelenmesi, kayıt tarihinden itibaren 5 gün içinde tamamlanır. Yetkili merciler onay veya ruhsatları 15 gün içinde verirler. Şirket merkezinin bağlı bulunduğu bölgenin Mahkeme Başkanı tarafından her adli yıl başında Ticaret Sicili'ne tayin edilen Hakimler, bedeli taraflarca ödenmek üzere, ekspertiz yapılması veya diğer gerekli belgelerin ibrazı konusunda karar alabilir.

Anonim şirketlerde aynı sermaye katkısının tespitinde, hakim başvuru tarihi itibarıyla 5 gün içinde yeminli eksper seçer. Hakim, tüm onayların alınmasını takip eden 5 gün içinde şirketin kurulması ve Ticaret Sicili'ne kayıt edilmesi hakkında karar verir. Hakim kararının kesinleşmesinden sonra 24 saat içinde şirket tescil edilir ve bu tarih itibarıyla tüzel kişilik kazanır. Şirketin tescili ile birlikte, masraflar şirket tarafından karşılanmak üzere şirketin kuruluşu Resmi Gazete ve Vergi Dairesi'ne bildirilir.

6. TÜRKİYE İLE TİCARET

6.1. Türkiye – Romanya Dış Ticaret Göstergeleri (milyon dolar)

Tablo 8: Türkiye – Romanya Dış Ticaret Göstergeleri

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	2.671	2.196	4.867	475
2017	3.139	2.480	5.619	659
2018	3.877	2.445	6.322	1.432

Kaynak: TÜİK

6.2. Türkiye'nin Romanya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 9: Türkiye'nin Romanya'ya İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2016	2017	2018	Değişim	Oran
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	161.992	176.080	199.285	13,2	5,2
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	73.252	126.292	189.893	50,4	4,9
8408	Sıkıştırımayla ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlar (dizel ve yarı dizel)	170.129	159.998	188.184	17,6	4,9
8703	Otomobiller	69.730	95.228	132.851	39,5	3,4
7214	İnşaat demiri	14.967	56.685	116.909	106,2	3
8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)	55.482	75.477	99.714	32,1	2,6
7225	Diğer alaşımlı çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği 600 mm.veya daha fazla)	11.333	44.130	98.223	122,6	2,5
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	19.679	27.463	85.497	211,3	2,2
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	36.994	49.635	61.906	24,7	1,6
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşin (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	14.433	17.529	57.591	228,5	1,5
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	33.354	46.076	51.294	11,3	1,3
7326	Demir veya çelikten eşya	38.060	51.972	50.881	-2,1	1,3
805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	43.337	39.962	48.824	22,2	1,3
7305	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular (dikişli, perçinli) (kesitleri daire şeklinde, dış çapı > 406,4 mm)	23	571	48.219	8344,7	1,2
7322	Demir veya çelikten elektriksiz merkezi ısıtmaya mahsus radyatör, motorlu hava püskürtücüler, bunların aksam-parçası	33.696	43.995	46.892	6,6	1,2
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	44.329	44.319	46.872	5,8	1,2
702	Domates (taze/sođutulmuş)	25.563	38.662	43.650	12,9	1,1
3920	Plastikten diğer levha, plaka, řerit, film, folye (gözeneksiz)	31.120	35.656	42.133	18,2	1,1
6006	Diğer örme mensucat	44.516	40.375	40.697	0,8	1,1
5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumařlar	44.218	36.403	40.682	11,8	1,1

Kaynak: Trademap

6.3. Türkiye'nin Romanya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 10: Türkiye'nin Romanya'dan İthalatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2016	2017	2018	Değişim	Oran
7204	Diğer döküntü ve hurdalar	107.583	187.993	225.450	19,9	9,2
8703	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (silindir hacmi=<1500cm3)	281.420	253.891	216.626	-14,7	8,9
8708	Kara taşıtları için kıvılcım ateşlemeli motorlar; 250cm3	140.595	186.541	173.747	-6,9	7,1
8407	Diğer yağlar ve müstahzarlar	105.931	112.370	158.124	40,7	6,5
2710	Ayçiçeği tohumu	94.097	119.122	115.493	-3	4,7
1206	Otomobil dış lastiği; yeni	37.182	19.987	95.594	378,3	3,9
7208	Şampuanlar	161.224	145.649	90.322	-38	3,7
4011	Mısır (diğer)	98.575	115.894	86.064	-25,7	3,5
102	Siğiriler; damızlık olmayan	0	45.870	65.544	42,9	2,7
3305	Demir veya alaşımsız çelikten yassı diğer mamüller (sıcak hadde, genişlik >= 600mm, kalınlık > 10mm, kaplanmamış)	68.373	71.621	58.154	-18,8	2,4
1005	Diğer aydınlatma/gözle görülebilen işaret cihazları	18.603	56.650	55.481	-2,1	2,3
7209	Altın (diğer işlenmemiş şekillerde olanlar, para yerine kullanılmayan)	35.332	57.007	46.062	-19,2	1,9
8512	Kara taşıtları için diferansiyelli aksları vb. aksam, parçaları	22.426	40.293	41.120	2,1	1,7
7108	Kara taşıtları için emniyet kemerleri	68.940	32.560	36.132	11	1,5
4016	Vulkanize kauçuktan diğer eşya	32.888	35.601	31.295	-12,1	1,3
8418	Elektrikli ısıtıcı rezistanslar	43.318	55.938	31.073	-44,5	1,3
8414	Demir veya alaşımsız çelikten yassı mamüller (rulo, soğuk hadde, genişlik=>600mm, 0.5mm <=kalınlık <=1mm)	24.683	25.863	30.744	18,9	1,3
8516	Taşıtlarda kullanılan kablo bağlantı takımları	34.748	34.372	28.671	-16,6	1,2
8409	Kara taşıtları için diğer aksam, parçaları	16.121	20.922	28.589	36,6	1,2
4410	Doymuş monohidrik alkol-oktanol (oktil alkol) ve izomerleri	29.657	33.374	28.333	-15,1	1,2

Kaynak: Trademap

6.4. Çerkezköy'den Romanya'ya İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler

Tablo 11: Çerkezköy'den Romanya'ya İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	ÇERKEZKÖY'DEKİ FİRMA SAYISI
84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar ve Parçaları	70
73	Demir veya çelikten eşya	5
87	Demiryolu veya tramvay taşıtları dışındaki taşıtlar ve bunların parça, aksesuarları	20
39	Plastik maddeler ve bunların parçaları	54
30	Eczacılıkla ilgili ürünler	11
94	Mobilya; Yataklar, şilteler, şilte takımları, minderler ve benzeri dolaplar	15
38	Muhtelif kimyasal ürünler	38
40	Kauçuk ve bunların parçaları	15

48	Kâğıt ve mukavvalar; Kâğıt hamuru, kâğıt veya mukavvadan eşya	14
33	Uçucu yağlar ve resinoidler; Parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	14
17	Şekerler ve şekerleme	18
44	Ağaç ve ahşap ürünler; Odun kömürü	26
19	Tahılların, unların, nişastaların veya sütlerin müstahzarları; Pastacılık ürünleri	68
64	Ayakkabı, pantolon ve benzeri şeyler; Bu gibi eşyaların parçaları	38
85	İzole edilmiş "emaye veya anodize edilmiş" tel dahil, "koaksiyel kablo dahil" kablo ve diğer yalıtılmışlar. . .	18
83	Çeşitli metal maddeler	39
68	Taş, siva, çimento, asbest, mika veya benzeri maddeler	140
85	Elektrikli makine ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon. . .	39

Kaynak: Çerkezköy TSO

6.5. İkili Anlaşma ve Protokoller

Tablo 12: İkili Anlaşma ve Protokoller

ANLAŞMA	İMZA TARİHİ
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	14.12.1993
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	01.07.1986

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

6.6. İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar

6.6.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Romanya, 1970 yılından bu yana Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (World Intellectual Property Organization/WIPO) üyesidir. Fikri mülkiyet hakları konusunda dünyadaki en önemli anlaşmalar olan Paris Konvansiyonu, Bern Konvansiyonu ve TRIPs Anlaşması'nı imzalamıştır. Fikri mülkiyet hakları ile ilgili ulusal mevzuatı bütünüyle Avrupa Birliği normları ile uyumlaştırılmıştır. Ülke Avrupa Patent Konvansiyonu üyesidir. Buluşlar, markalar, coğrafi işaretler, endüstriyel tasarım ve diğer fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin resmi kurum Telif Hakları ve Markalar Bürosu'dur. (Kaynak: DEİK Romanya Raporu)

Ülke, patentler, ticari markalar ve telif hakları ile ilgili mevzuatı düzenleyerek hukuki çerçeveyi tamamlanmış olmasına rağmen, uygulamada halen sorunlar yaşanmaktadır.

Sahte ve taklit ürünler ile mücadele, bu nedenle ülkenin birincil öncelikleri arasında yer almaktadır. Konu ile ilgili çıkartılan mevzuat, idari kapasite yetersizliği nedeniyle etkin bir biçimde uygulanmamaktadır. Avrupa Komisyonu, konu ile ilgili olarak ülkenin sınır kontrollerini artırması ve

çeşitli kamu kurumları arasında daha fazla iş birliği içinde çalışılması yönündeki önerilerini ve uyarılarını ülkeye sunmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

6.6.2. Dağıtım ve Satış Kanalları

Büyük paketleyici ve işleyici firmalar daha fazla oranlarda ihracatçıdan veya doğrudan üreticiden alma yoluna gitseler de tedarik zincirinde ithalatçıların rolü hala önemlidir. Romanya’da birçok büyük market de ürünlerini doğrudan ithal etme veya büyük ithalatçılardan temin etme yoluna gitmektedir. Marketler özellikle kendi markalarıyla satışını yaptıkları fason ürünleri doğrudan lokal üreticiden veya ihracatçılardan temin etmekte olup, acente / temsilcilikler vasıtasıyla yapılan alımlar düşük düzeylerde kalmaktadır. Toptancılar ise genellikle gıda ürünlerinin perakendeciler vasıtasıyla tüketicilere ulaştırılması yönünde hareket etmektedir. Romanya’da daha önce küçük marketlerin domine ettiği perakendecilik sektöründe ise modern perakendecilik anlamında hiper ve süper marketlerin payı artış göstermiştir.

Tüketicie gıda ürünlerinin sunulması büyük oranda süpermarket ve hipermarketler yoluyla yapılmaktadır. Ülkede ulusal veya uluslararası büyük zincir mağazalar mevcut olup, bunlar perakende dağıtım kanalının en önemli aktörleridir. Büyük hipermarketlerin birçoğu kendi markalarıyla fason üretim yaptırmakta, bazıları da doğrudan ithalat yoluna gitmektedir. Bu anlamda ihracatçılarımızın son tüketiciye ulaşmaları da (işletmeden son tüketiciye satış) mümkün görünmektedir. Ancak, özellikle küçük ve orta ölçekli ihracatçı firmalarımızın doğrudan bu satışı gerçekleştirmeleri güç olabilir. Çünkü böyle bir satışın ancak yerinde yapılacak güçlü bir tanıtım ve tutundurma kampanyası ile gerçekleştirilmesi mümkün görünmektedir. Ayrıca pazarda iyi bir müşteri portföyüne ve etkin bir dağıtım kanalına sahip olan, bölgesel pazarlardaki gelişmeleri ve tüketici tercihlerini iyi analiz edebilen bir ithalatçı/tüccar firmayla çalışılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

6.6.3. Pasaport ve Vize İşlemleri

Umuma mahsus pasaport hamili Türk vatandaşlarının Romanya'ya gelmeleri için vize almaları gerekmektedir. Resmi pasaport (diplomatik, hususi ve hizmet) hamili Türk vatandaşlarının Romanya'ya yapacakları 180 gün içindeki 90 günlük turistik ziyaretlerinde ise, vize almalarına gerek bulunmamaktadır. Romen makamlarının vize için talep ettiği belgeler hakkındaki bilgilere Romanya'nın Ankara Büyükelçiliği ya da İstanbul ve İzmir'deki Başkonsolosluklarının web sayfalarından ulaşılabilir. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

Öte yandan, Avrupa Birliği veya bir Schengen ülkesi tarafından düzenlenmiş geçerli çok girişli vize veya oturma izni sahibi Türk vatandaşları, 1 Şubat 2014 tarihinden geçerli olmak üzere, ayrıca Romanya'ya giriş vizesine ihtiyaç duymadan Romanya'ya giriş yapabilmekte ve son 180 gün içerisinde 90 günü aşmamak kaydıyla ülkede kalabilmektedir. Durumları yukarıda sayılan koşullara uymayan vatandaşlarımız Romanya'ya turistik amaçla seyahat etmek istedikleri takdirde, mutlaka Romanya'nın kendilerine en yakın dış temsilciliğinden giriş vizesi almak durumundadırlar. Sınır kapısında vize alınması mümkün değildir. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

Romanya'nın Türk vatandaşlarına uyguladığı vize ücretleri şu şekildedir:

C Tipi kısa süreli Vize: 60 Euro

D Tipi uzun süreli Vize: 120 Euro

Vatandaşlarımızın, Dışişleri Bakanlığı'nın internet sitesinde yer alan, ülkeye giriş vizesine sahip olmanın veya vize muafiyetinin mutlaka yolcuya giriş hakkı sağlamayacağı, Romanya'ya giriş yapacak yabancıların geçerli vizesi ile birlikte en az 6 ay geçerli pasaport sahibi olmalarının yanı sıra, mutlak surette ülkede geçirilecek süre zarfında geçimlerini sağlayacak maddi kaynağa sahip olduklarını kanıtlamaları (nakit para günlük 50 Avro veya konvertibl para veya banka hesap dökümü), Romanya'ya giriş yaptıkları sırada ülkede kalacağı adresi gösterir belge, davetiye orijinali vb. belgeleri, sağlık sigortası, dönüş biletini ibraz etmesi gerekmektedir. Ayrıca vizelerinin geçerlilik kazanacağı tarihten önce sınır kapılarına gelmemeleri yolundaki uyarılarını dikkate almaları zorunludur. Zira, sınır polisi vize geçerlik tarihinden önce ülkeye giriş yapmak isteyenleri geri çevirmektedir. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

Yukarıda kayıtlı hususlara ek olarak, Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan ve tatillerini geçirmek için Türkiye'ye giderken Romanya–Bulgaristan güzergâhını kullanmak isteyebilecek vatandaşlarımızın, kendilerinin ve beraberlerinde Batı Avrupa ülkelerinde ikamet etmeyen Türk vatandaşı yakınları bulunması halinde, bu kişilerin vizeye ihtiyaç duyup duymayacaklarını önceden mutlaka teyit etmeleri, ayrıca seyahat sigortası yaptırmaları önem taşımaktadır. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

Bu konuda önemli bir hususa da dikkat etmek gerekmektedir: Romanya sınır makamları, geçerlilik süresi bulursa dahi, 10 yıldan önceki bir tarihte düzenlenmiş pasaportlarla ülkeye girişe müsaade etmemektedir.

Romen vatandaşlarının ise, 2010 yılı başından itibaren 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla turistik amaçlı ziyaretlerinde vize almalarına gerek bulunmamaktadır.

Romanya makamları, Erasmus kapsamında öğrenim gören öğrencilerimizin ikamet izni başvurularında eğitim vizesi şartı aramaktadır. Bu itibarla, Romanya'da öğrenim göreceğ öğrencilerimizin pasaport türünden bağımsız olarak öğrenimleri süresince geçerli olacak şekilde eğitim vizesi olarak Romanya'ya giriş yapmaları gerekmektedir. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

6.6.4. Ticaret Yapısı ve Tercihleri

Romanya pazarında, tüketici tercihlerini belirleyen unsurlar arasında kalite, fiyat ve ödeme koşulları başta gelmektedir. Bununla beraber, Romanya piyasasındaki tüketiciler için temel sorun nakit sıkıntısı olduğu gerçeği göz önüne alınırsa, fiyat ve ödeme koşullarının, kaliteden daha ağırlıklı yer tuttuğunu belirtmek gerekir. Uzun dönem kredi olanaklarıyla satış yapılması, firmaları tüketici tercihleri açısından önemli bir avantajı sağlanmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Romanya pazarında reklam ve promosyon faaliyetleri, firmaları avantajlı duruma getirmektedir. Öte yandan, satış sonrası servis hizmetleri sunabilmek için yerli ortaklarla iş birliği yapmak önem kazanmaktadır. Romanya'da satış sonrası hizmetlerinin düzeyi tatmin edici olmaktan uzaktır. Yeterli eğitimi vererek yerli ortağı iyi hizmet verir duruma getirmek tüketici tercihleri üzerinde kayda değer olumlu etkiler yaratacaktır. Geçmişte Batı pazarlarına kapalı olmanın getirdiği rekabetten yoksunluk, tüketicileri satış sonrası hizmet alamaz duruma getirmiştir. Bu sorunun çözümü tüketici tercihlerinde belirleyici olabilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Ülkedeki tüketicilerin genel giderlerine bakılacak olursa, en büyük payı, yiyecek ve içecek için yapılan giderlerin almakta olduğu görülür. Bu ürünlerin toplam tüketim harcamalarının içindeki payı %39,27 oranındadır. Toplam tüketim harcamaları içinde giyim eşyaları %3,43, ev eşyaları %5,19 ve ulaşım giderleri %11,35 pay almaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Ülkenin yaşadığı ekonomik sıkıntılara rağmen, nüfusun bir kısmının satın alma gücü son yıllarda önemli ölçüde yükselme göstermiştir. Komünist dönem sonrası Doğu Avrupa'daki tüm ülkelerin geçtiği dönüşüm sürecine nispeten geç giren Romanya'da harcanabilir kişi başına gelir halen Polonya, Slovakya gibi ülkelerin yaklaşık %25 altındadır. Bununla beraber tasarruf eğilimleri düşük ve tüketim eğilimleri yüksek olan Romenler yaşam standartlarını geliştirmeye çok meraklıdır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Vergiler çıkarıldıktan sonra hane halkı gelirlerinin yaklaşık %79,3'lük kısmı harcanabilir gelir olarak değerlendirilmektedir. Tasarruf eğiliminin çok düşük olduğu ülkede, tüketim harcamaları, harcanabilir gelire kıyasla daha hızlı bir artış göstermektedir. Bu durum ülke pazarını özellikle ev eşyaları ve tüketiciye yönelik elektronik eşyalar bakımından cazip bir pazar haline getirmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Ülkede artan gelir dağılımı bozukluğu ve kırsal kesimin yoksulluğu da göz önüne alındığında farklı gelir gruplarındaki hedef tüketicilere farklı ürün ve stratejilerle yaklaşmak gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ülkede 55 yaşın üzerindeki tüketiciler, ekonomik anlamda çok zor dönemler geçirmiş olmanın da etkisiyle ticari markalara fazla önem vermemektedir. Bununla beraber, belirli markalara bağlılık özellikle genç nüfus içinde giderek yaygınlaşmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

30-34 yaş grubundaki tüketiciler en yüksek ortalama brüt harcanabilir gelire sahip nüfusu oluşturmaktadır. Bu grup özellikle seyahat ve eğlence gibi lüks tüketim kabul edilebilecek ürünlere yönelik olarak büyük talep göstermektedir. Bu kesim reklam ve markalı ürünlerin de temel hedef kitlesi olarak değerlendirilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Buna karşılık 25 yaşın altındaki genç nüfus ile 60 yaş üstü yaşlı nüfus, harcanabilir gelir bakımından en kötü durumdaki nüfus gruplarıdır. Her iki grup da sadece temel tüketim maddelerin yönelmektedir. 25 yaş altı genç nüfus, düşük harcanabilir gelirine rağmen markalı ürünlere yönelik bir talep göstermektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Markalı ürünlerin yönelebileceği bir diğer nüfus grubu da yıllık brüt geliri 8-10 bin dolar arasında değişen 47-53 yaş grubu tüketicilerdir. Bu nüfus grubu fiyattan çok kaliteye önem vermektedir.

6.6.5. Pazarda Etkin Olmanın Koşulları

Romanya'da iş ilişkilerini belirleyen özel birtakım gelenekler yoktur. Batı iş dünyasının uyguladığı standartlar uygulanır. Bununla beraber, Batı Avrupalı iş adamlarından farklı olarak Romenler dakikliğe çok büyük önem vermemektedir. Romenler sıcakkanlı insanlardır. Yabancıları oldukça iyi karşılarlar. Tanışmalarda tokalaşılır ve ziyarete gidildiğinde normal nezaket kuralları uygulanır. Toplantılarda kartvizit bulundurmak ve tanışılan kişilere vermek önemlidir.

Türkiye ile Romanya arasında THY ve Romanya Havayolu şirketi TAROM uçak seferleri düzenlemektedir. Ülkeye denizyolu ile yolcu taşımacılığı pek bulunmamaktadır.

Ankara-Bükreş arası demiryolu seyahati 33 saat sürmektedir. Romanya içinde geceleri tren yolculuğu pek güvenli olmamakla beraber, Ankara-Bükreş hattında herhangi bir güvenlik sorunu yaşanmamaktadır. Ülkeye karayolu ile gidişte, Bulgaristan sınırında transit geçiş vizesi almak mümkündür. Romanya'nın ulusal havayolları şirketi olan Tarom, Romanya, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'nın önde gelen merkezlerine hizmet etmektedir. Ülkedeki tüm şehir ve kasabalarda havayolu servisleri mevcuttur. Ülke içinde otomobil ile seyahat edilmesi halinde trafik kurallarına çok dikkatle uyulması gerekmektedir. Bükreş'te, büyük otellerin Otopeni Havaalanı'na otobüs hizmetleri vardır. Ayrıca havaalanında araba kiralama şirketleri de bulunmaktadır. Ayrıca Otopeni havaalanından şehir merkezine sürekli servis bulunmaktadır. Romanya'da çok iyi hizmet veren uluslararası ve yerli bir raylı sistem vardır. Günlük çalışan Wiener-Waltzer Ekspresi ile Viyana'dan Bükreş'e 20 saatte ulaşmak mümkündür. (Kaynak:KFA FUARCILIK LTD. ŞTİ. – Romanya Ülke Raporu, Şubat 2018)